

60 קרבן, ואין מלקות באחת מהן. וביאר, דאילו הָתָם, בשבועת העדות,
 61 מביא הַמֵּאָת בַּת דִּנְקָא – מביא קרבן חטאת אפילו אם שוויו מעה
 62 כסף בלבד, ואילו הַכֵּא, בשבועת הפקדון, מביא אֶשֶׁם בְּכֶסֶף שְׁקָלִים
 63 – ששוויו לפחות שני שקלי כסף.
 64 שואלת הגמרא: גם לפי גירסת רב כהנא, וליגמר מינה – נפשוט
 65 מהברייתא את הספק, שהרי מלשון הברייתא נראה שחייב רק
 66 בקרבן, ופטור ממלקות. משיבה הגמרא: דלמא דלא אתרו ביה –
 67 שמא הברייתא עוסקת באופן שלא התרו בו ולכן אינו לוקה, שהרי
 68 אין הברייתא עוסקת כלל בחיובי מלקות.
 69 הגמרא סבורה לפשוט את ספיקו של רב כהנא ממשנתו: (לישנא
 70 אחרינא) תא שמע ממה ששינו במשנתו, אין תיבין קרבן על
 71 שגגתה של שבועת הפקדון, ומה הן תיבין על דוניה, אשם בְּכֶסֶף
 72 שְׁקָלִים. ויש לדייק, מאי לאו – האם לא מדובר בְּדִאֲתָרוּ ביה – גם
 73 באופן שהתרו בו העדים קודם שנשבע, ומוכח שגם בעדים והתראה
 74 מביא קרבן ואינו לוקה. דוחה הגמרא: הָכֵא נמי דלא אתרו ביה –
 75 גם כאן מדובר באופן שלא התרו בו עדים, ולפיכך אינו לוקה.
 76 הגמרא מנסה לפשוט את שאלת רב כהנא מברייתא: תא שמע ממה
 77 ששינו בברייתא, בתחילה סברה הברייתא שיש ללמוד דין שבועת
 78 הפקדון מדין נזיר שנטמא, ודחתה, לא – אין ללמוד כן, לפי שאם
 79 אֲמַרְתָּ בְּנִזִיר טָמֵא שהחמירה בו תורה בדבר אחר, שָׁפָן לֹקֵה, האם
 80 תֵּאֲמַר שֶׁכֵּן הוּא הַדִּין גַּם בְּשִׁבְעֵת הַפְּקָדוֹן שהקילה בו התורה,
 81 שְׁאִינוֹ לֹקֵה אִם נִשְׁבַּע לִשְׁקֵר. וּמִדְּבַר הַתְּנֵא שְׁנִיר טֵמֵא לֹקֵה,
 82 מְבַלְל – מוכח שמדובר באופן דְּאֲתָרוּ ביה – שהתרו בו עדים שלא
 83 יטמא, שאם לא כן לא היה לוקה, ובאופן זה קָאָמַר 'הַתְּנֵא בְּשִׁבְעֵת
 84 הַפְּקָדוֹן שְׁאִינוֹ לֹקֵה', ומשמע, אֲבָל קִרְבָּן מִיֵּינִי – מביא, ויש
 85 לפשוט מכאן שהמידד בשבועת הפקדון והתרו בו, מביא קרבן ואינו
 86 לוקה. דוחה הגמרא: לעולם יתכן שאם התרו בו ונשבע, לוקה, ומאי
 87 'אינו לוקה' האמור בברייתא, דאינו נִפְסָר בְּמִלְקוֹת בלבד, אלא
 88 צריך גם לכפרת קרבן, ודינו חמור מדינו של נזיר טמא, שנפטר
 89 במלקות.
 90 מקשה הגמרא: מְבַלְל – משמע מביאור זה בברייתא דְּנִזִיר טָמֵא
 91 נִפְסָר בְּמִלְקוֹת ללא קרבן, והא קִרְבָּן כְּתִיב ביה – הרי נאמר חיוב
 92 קרבן בפירוש לגבי נזיר טמא 'וְהִבִּיא בְּבֶשֶׂת בֵּן שְׁנַתוֹ לְאֶשֶׁם' (במדבר יב).
 93 מתרצת הגמרא: הָתָם, בניזיר, דְּמִיֵּינִי קִרְבָּן, אין הקרבן בא לכפר על
 94 שנטמא, אלא כי יִהְיֶה הַתְּחִלָּה עֲלֵיהּ נִזְיוֹת בְּתַהֲרָה – כדי שתוכל
 95 לחול עליו הנזירות שקבל על עצמו בתחילה ונסתרה מחמת
 96 טומאתו, ואמרה תורה שכל זמן שאינו מביא קרבן אינו יכול לחזור
 97 ולמנות את ימי נזירותו בהטרה.
 98 אומרת הגמרא: אֲמַרְוּהָ רַבְּנֵי קַמְיָה דְרַבְּה – אותם חכמים שלמדו
 99 מסכת שבועות אצל רבה, ושאלם רב כהנא את ספיקו חזרו לפני רבה
 100 ואמרו לו את הספק, אָמַר לְהוּ רב, מכך שהסתפק רב כהנא רק
 101 במקרה שהעדים התרו בו, מְבַלְל דְכִי לֹא אֲתָרוּ בֵּיהּ, ואיך עדים
 102 – משמע שאם יש עדים שהפקדון בידו אך לא התרו בו, מִיֵּינִי –
 103 חייב קרבן והספק הוא רק האם יש חיוב מלקות על ידי ההתראה,
 104 ואין זה נכון, שהרי כיון שיש עדים על הפקדון, נמצא שכפירת
 105 ושבועת הנפקד 'בְּפִיֵּרְתָּ דְרַבִּים' בְּעֵלְמָא הוּא – אין זו אלא כפירה
 106 של דיבור בלבד, שאין בו ממש, שהרי העדים יכולים לבוא ולהעיד
 107 שהוא חייל לו, ולא הועילה כפירתו ושבועתו לפטרו באמת מחיוב
 108 הפקדון, וכיון שכך, אין מקום כלל לספיקו של רב כהנא, שהרי באופן
 109 שיש עדים אינו חייב בקרבן כלל, ופשוט אם כן שאם אותם עדים
 110 התרו בו, לוקה, ככל אדם העובר על לא תעשה.
 111 אומרת הגמרא: אֲלֵמָא – מוכח מדבריו, דפְּקָרָה רַבָּה שֶׁהַפּוֹרֵר
 112 בְּמִמּוֹן שֶׁל חִבְרוֹ שֵׁשׁ עֲלָיו עֲרִים שְׂרָא שְׁחִבְרוֹ מִסְרוֹ לוֹ, ונשבע
 113 לשקר, פְּטוּר מִקְרָבָן, כיון שכפירתו ושבועתו לא פטרוהו מממון,
 114 והחיוב בקרבן הוא רק באופן שאין עדים.
 115 מביאה הגמרא ראייה לדברי רבה: אָמַר לִיהּ רַב תַּנְיָא לְרַבְּה, תַּנְיָא
 116 דְמִפְּטִיעַ לָךְ – שינו ברייתא המסייעת לשיטתך שהכופר בממון שיש
 117 עליו עדים פטור. נאמר בפרשת אשם גזילות 'או מִצָּא אֲבָדָה וְכָחַשׁ
 118 בָּהּ וְנִשְׁבַּע עַל שֶׁקֶר עַל אַחַת מִכָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָאָדָם לְחֵטָא בְּהִנְיָה'
 119

1 לָהּ, נִתְבַּע שֶׁהָיָה בְּשִׁבְעֵת הַפְּקָדוֹן, כלומר שידע שממון חברו בידו
 2 ושאסור להשבע לשקר, וגם הָתָרוּ בו עדים קודם שנשבע שלא
 3 ישבע לשקר, מָהוּ – מה דינו, ויש בזה שלשה צדדי ספק, האם בִּינֵן
 4 דְחִיב קִרְבָּן בְּשִׁבְעֵת הַפְּקָדוֹן חִדוּשׁ הוּא, דְכָבֵל הַתּוֹרָה לֹא אֲשַׁבְּחֵן
 5 מִיֵּינִי דְמִיֵּינִי קִרְבָּן – שהרי בכל התורה לא מצאנו שהעובר על
 6 איסור במזיד מביא קרבן, ואילו הָכֵא התחדש שהנשבע לשקר במזיד
 7 מִיֵּינִי קִרְבָּן, אם כן לֹא שְׁנָא אֲתָרוּ בֵּיהּ וְלֹא שְׁנָא לֹא אֲתָרוּ בֵּיהּ –
 8 אין חילוק בין שהתרו בו לבין אופן שלא התרו בו, ולעולם מביא קרבן
 9 ואינו לוקה, לפי שאין מחייבים שני עונשים על מעשה אחד, ואי
 10 אפשר לחייב על השבועה גם מלקות וגם קרבן. או דְלֵמָא, הִנֵּי מִיֵּלִי
 11 – דבר זה, שהנשבע לשקר מתחייב בקרבן, הוא רק הִיכָא דְלֵא אֲתָרוּ
 12 בֵּיהּ, שכיון שללא התראה אי אפשר להלקותו, חייבתו התורה
 13 בקרבן, אֲבָל הִיכָא דְאֲתָרוּ בֵּיהּ, מִלְּקָא לָךְ – הרי הוא לוקה, ככל
 14 העובר על איסור לאו בעדים והתראה, וקִרְבָּן לֹא מִיֵּינִי, לפי שאין
 15 מחייבים שני עונשים על מעשה אחד. או דְלֵמָא – או שנאמר צד
 16 שלישי, דְהָא וְהָא עֲבָדִינָא – שזה וזה עושים לו, מלקות וקרבן, כיון
 17 שקרבן אינו נחשב כעונש, שאין בית דין מענישים אותו בזה ואין זה
 18 אלא חיוב המוטל עליו כלפי ה'.
 19 אָמַרְוּ לִיהּ אותם חכמים לרב כהנא, תַּנְיָא – שינו דין זה בברייתא,
 20 חֲמוּרָה הִימְנָה – ממנה, משבועת העדות, שְׁבִיבְעֵת הַפְּקָדוֹן, ומה היא
 21 חומרתה. שְׁחִיבִין עַל דְּוִנְהָ מְפֹרֵת, מה שאין כן שבועת העדות שלא
 22 שייכת בה ההתראה ואין חייבים על דוניה מלקות אלא קרבן, וחומרא
 23 נוספת יש בה, שְׁעַל שְׁגָגְתָהּ – שלא ידע מה מתחייב עליה, אך הויד
 24 בכך שידע שהפקדון בידו, מביא אֶשֶׁם בְּכֶסֶף שְׁקָלִים – קרבן אשם
 25 ששוויו לפחות שני שקלי כסף, ואילו השוגג בשבועת העדות ולא
 26 ידע מה מתחייבים עליה, והויד בכך שזכר את העדות, מביא קרבן
 27 חטאת עולה ויורד, ויכול לקנותו אף בסכום קטן. סיימו החכמים את
 28 הוכחתם מהברייתא: מְדַקְדָּמֵר (ליה) התנא בברייתא שְׁעַל דְּוִנְהָ שֶׁל
 29 שבועת הפקדון חייב מְפֹרֵת, מְבַלְל – משמע שמדובר באופן דְּאֲתָרוּ
 30 בֵּיהּ, שאם לא כן לא היה מתחייב מלקות, ועל אופן זה קָאָמַר הַתְּנֵא
 31 שְׁמִבּוֹת אִין – הוא חייב מלקות, ומשמע שקִרְבָּן אשם, לא – אינו
 32 חייב. ומוכח שהמידד בשבועת הפקדון והתרו בו, לוקה ואינו מביא
 33 קרבן.
 34 המשיכו אותם חכמים בביאורם: ולפי זה מָאֵי חוּמְרָא – מהי החומרא
 35 שמבואר בברייתא שיש בשבועת הפקדון יותר מבשבועת העדות,
 36 והרי כשם שבשבועת העדות מוטל עליו רק חיוב אחד, והוא קרבן,
 37 כך בשבועת הפקדון מוטל עליו רק חיוב אחד, והוא מלקות, וביארו,
 38 דְנִיחָא לִיהּ לְאִינִישׁ דְּמִיֵּינִי קִרְבָּן – שנחו לו לאדם להביא קרבן,
 39 שהוא עונש ממוני, וְלֹא לִיְקָרִי – ולא ללקות בעונש הגוף, ולכן
 40 חמורה שבועת הפקדון שיש בה עונש מלקות, משבועת העדות
 41 שעונשה קרבן.
 42 דוחה הגמרא: אָמַר לְהוּ רַבָּא בְרַ אִתִּי, אין זו ראייה, שהרי מָאֵן תַּנָּא
 43 – מי הוא התנא הסובר שדוֹן שְׁבִיבְעֵת הַפְּקָדוֹן לֹא נִיתָן לְכַפְּרָה עַל
 44 ידי קרבן, רַבִּי שְׁמַעוֹן, והברייתא שפטרנו מקרבן היא לשיטתו, אֲבָל
 45 לְדַעַת רַבְּנֵי הַחֹלְקִים עֲלָיו וסוברים שדוֹן שבועה ניתן לכפרה, קִרְבָּן
 46 נְמִי מִיֵּינִי – יתכן שמביא גם קרבן לכפרתו מלבד המלקות.
 47 הגמרא דוחה את הראיה מברייתא זו באופן נוסף: אָמַר לְהוּ רַב
 48 כְּהֵנָּא לְאוֹתָם חֲכָמִים, בְּרַ מִינְה דְהֵיאֵא – חוץ מאותה ברייתא,
 49 כלומר, אין צורך לדחוק ולהעמיד את הברייתא כרבי שמעון כדי
 50 לדחות את ראייתכם, אלא אף אם נאמר שהברייתא סוברת כחכמים
 51 אין לפשוט ממנה את הספק, דְאֵנָּא תַּנְיָא לָהּ וְהִנֵּי תַּנְיָא לָהּ – שכן
 52 אני הוא ששנית ברייתא זו, ובנוסף אחר שנית אותה, חמורה
 53 שבועת הפקדון משבועת העדות שְׁאָהֵר וְדִינָה וְאָהֵר שְׁגָגְתָהּ – בין
 54 אם בשעה שנשבע ידע שיתחייב על שבועתו קרבן, ובין אם לא ידע,
 55 אם הויד בכך שידע שממון חברו מצוי בידו, מביא אֶשֶׁם בְּכֶסֶף
 56 שְׁקָלִים, ואילו בשבועת העדות מביא קרבן עולה ויורד. ולגירסא זו
 57 לא הוזכר בברייתא כלל חיוב מלקות, ואין לפשוט מכאן את ספיקו
 58 של רב כהנא. המשיך רב כהנא וביאר: ולפי זה מָאֵי חוּמְרָא – מהי
 59 חומרתה של שבועת הפקדון משבועת העדות, והרי בשתייהן יש חיוב

1 (ויקרא ה ב), ודרשו חכמים מהלשון 'וּבְחַשׁ בָּהּ', פָּרַט לְאָדָם הַמּוֹדָה
2 בחיוב ממוני לְאַחַד מִן הָאֲחִין הַשְׁתּוֹתִים, ואילו כשנתבע האח השני,
3 כפר הנתבע וטען שאינו חייב לו, או שהודה לְאַחַד מִן הַשְׁתַּתְּפִין
4 שחייב לו ממון, ואילו לשותפו כפר, שבאופן זה אינו מחוייב בקרבן
5 שבועת הפקדון, כיון שכבר הודה על עצם החיוב. ומהמשך הכתוב
6 'וְנִשְׁפַּע עַל שֹׁקֵר' יש לדרוש, פָּרַט לְלוֹא בְשֹׁמֵר, וְלְלוֹא בְעֵדִים, שאף
7 אם כפרו בתביעת המלוה ונשבעו על כך, פטורים מקרבן, כיון שאין
8 כפירתם פוטרתם, ומפורש בברייתא בדברי רבה, שהכופר בממון
9 שיש עליו שטר או עדים פטור מקרבן.
10 דחה רבה את הראיה: אָמַר לִיה רבה, אִי מְשׁוּם הָא, לֹא תְסִיַעֲוּ –
11 אם מברייתא זו אתה מביא ראייה לדברי, אין זו הוכחה, לפי שאין
12 כוונת הברייתא לאדם שכופר בהלואה ויש עליו עדים שלוח, אלא
13 מדובר בְּאָדָם הַאֲזַמֵּר אֶבֶן לְוִיתִי, וְלֹא וְאֶךְ לֹא לְוִיתִי בְעֵדִים, וכן
14 באומר אמנם לְוִיתִי, וְלֹא לְוִיתִי בְשֹׁמֵר, ואף שבאמת היו עדים או
15 שטר על ההלואה, מכל מקום כיון שהוא מודה בעצם תביעת הממון,
16 וכפירתו היא רק בדברים צדדיים, פטור מקרבן.
17 המשך רבה וביאר: מִמָּא – ומנין לי שזהו הפירוש בברייתא,
18 מִדְּקָתַי ברישא שמי' וּבְחַשׁ בָּהּ' דרשו חכמים פָּרַט לְמוֹדָה לְאַחַד מִן
19 הָאֲחִין או לְאַחַד מִן הַשְׁתּוֹתְפִין, שפטור מקרבן, ויש לברר, הֲאִי מוֹדָה
20 לְאַחַד מִן הָאֲחִין? הִכִּי דְמִי – באיזה אופן היתה הודאתו, אִילִימָא
21 באופן דְּאֹדְרִי לִיה – שהודה הנתבע לאחד מן האחים רק בְּפִלְגָא
22 דִּידִיה – בחצי השייר לו, מדוע הוא פטור מקרבן, הֲאִי אִיבָא בְּפִלְגָה
23 דְּאִידִךְ – והרי יש כאן כפירת ממון בחצי השייר לאח השני. אִלָּא לֹא
24 – ודאי מדובר באופן דְּאֹמְרִי לִיה – שאמרו האחים התובעים לנתבע,
25 מִתְרִינֵן וְיִפְתֵּךְ – משנינו לזית, וְאָמַר לְהוּ הנתבע, לֹא, מְחַד מִינֵיכוּ
26 וְיִפִּי – רק מאחד מכם לזית את כל הממון, שבאופן זה הוא פטור
27 מקרבן, משום דְּהִוִּיא לִיה בְּפִרְתֵּךְ דְּכָרִים בְּעֵלְמָא, כלומר, כפירה
28 שאין בה תועלת עבורו, שהרי אין היא פוטרתו מלשלם את הממון
29 שתבעוהו. וּמְדַרְשֵׁיא – ומכך שהרישא עוסקת בְּכִפִּירַת דְּכָרִים, יש
30 ללמוד דְּסִיפָא נְמִי בְּכִפִּירַת דְּכָרִים, ומה שנאמר בה 'פרט ללוח
31 בשטר וללוח בעדים' היינו שהנתבע לא כפר בעצם החיוב אלא

32 בטענה שההלואה היתה בפני עדים או בשטר, ואין מכאן הוכחה
33 לכופר בממון שיש עליו עדים שפטור מקרבן.
34 הגמרא מביאה כמה הוכחות מברייתות ומשניות לדחיית שיטתו של
35 רבה, (סִימָן לראיות אלו, חוֹבָה, בִּיתוּת, דְּכַעַל תְּפִית, חוֹמֵר,
36 נִירָא).
37 מקשה הגמרא על רבה: תָּא שְׂמַע, שנינו במשנתנו, אִינוּ חַיִּיב קרבן
38 עַל שְׁנֵנְתָהּ של שבועת הפקדון, והיינו אם בשעת שבועתו שכת
39 שממון חברו מצוי בידו וסבור היה ששבועתו אמת, לפי שאנוס הוא,
40 וּמַהוּ חַיִּיב עַל וְדוּנָה, אָשֶׁם בְּכַפָּה שְׁקָלִים. ויש לבאר מהו 'זדון'
41 השבועה, 'מֵאִי לֹא' – האם אין הכוונה לְזִדוֹן עֲרִים – שיש עדים על
42 כך שהזיד בשבועתו, והיינו שנשבע לשקר לאחר שהתרו בו עדים,
43 ונמצא שגם הכופר בממון שיש עליו עדים חייב משום שבועת
44 הפקדון, וקשה על רבה הסובר שבאופן כזה הוא פטור מחיובי שבועת
45 הפקדון, כיון שאין בכפירתו תועלת לפוטרו מהשבט הפקדון. דחה
46 הגמרא: לֹא, המשנה אינה עוסקת במקרה שעדים התרו בו, אלא
47 בְּזִדוֹן עֲצָמוֹ – שהנתבע נשבע לשקר כשידע שממונו של התובע בידו
48 ושמתחייב קרבן על שבועתו, אמנם באופן שיש עדים על הממון
49 הנתבע שמצוי בידו יתכן שפטור מקרבן, וכדברי רבה.
50 ממשיכה הגמרא ומקשה על רבה: תָּא שְׂמַע, שנינו במשנה (לעיל לב)
51 לגבי חיוב שבועת העדות, הִיוּ שְׁתֵּי בְּתֵי עֲרִים שִׁידוּעִים לו עדות
52 והשביעם התובע שיעידו עבורו, ותחילה בְּפִרְה כת העדים הֲרֵאשׁוּנָה
53 ונשבעו שאינם יודעים לו עדות, וְאַחַר כֵּךְ בְּפִרְה גם הכת הַשְּׁנִיָּה
54 ונשבעו לשקר, שְׁתֵּיהֶן חַיִּיבוֹת בקרבן שבועת העדות, מִפְּנֵי שְׁיִבּוּלָה
55 הַעֲדוֹת לְהַתְקַיִים בְּשִׁתִּיהֶן, כלומר, כל אחת משתי הכתות יכלה
56 להעיד בבית דין ולחייב את הנתבע, ונמצא שכל אחת מן הכתות
57 גרמה לתובע הפסד בכפירתה. וּבְשִׁלְמָא – מובן הדבר שכת העדים
58 הַשְּׁנִיָּה תְּחִיבֵי, דְּהָא בְּפִרְה לֹא כַּת הַרְשׁוּנָה – שהרי כת העדים
59 הראשונה כבר כפרה לפני כן, ושוב לא נותרו להעיד עבורו אלא
60 עדים אלו, ונמצא שבכפירתם גרמו לו הפסד, אִלָּא כת העדים
61 הַרְשׁוּנָה אִמָּא מִתְחַיִּבָא – מדוע היא חייבת בקרבן על כפירתה,

אגרות קודש

ב"ה, כ"ה מני"א, ה'תשי"ד

ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

... תוכן כוונתי בזה הנה בצירורו הוא ובפרט בהיראת שמים שלו צריך הי' להיות זקנו מגודל, כי אף אם תמצא לומר שמחזיק הוא בלבב שלם (וספק אצלי בזה) שהדין כדעת המתירים בזה ולא כדעת אדמו"ר הצמח צדק, הרי בתור רב וספיריטועל לידער שצריך לשמש דוגמה מהו תואר איש ירא שמים ובמילא לומדים ממנו גם בענין הני"ל, על ידי זה מביא אחרים למכשול לעבור ח"ו על חמשה לאוין דאורייתא, וכמבואר בשיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה ז"ע, נדפסה בקונט' בקור שיקאגא.

וכיון שהוא כבר לאחר הנשואין שלו לאריכות ימים ושנים טובות, הנה גם שאלת השידוך אינה מונעת זה, וההסברה היחידה שיש לי מפני מה אינו נוהג באופן כזה הוא רק מפני התנועה פון נאכגעבן דער וועלט, וכטענת הנביא עוד בזמן בית ראשון שכמה מבני ישראל הכריזו נהי' ככל הגויים, ועל אחת כמה וכמה שחזקה תנועה זו בדרך דעקבתא דמשיחא, ומה שהדגשתי בזה חניך ליובאוויטש הוא מטעם הפשוט מפני שרק חניכי ליובאוויטש מילידי אמריקה מקפידים על זה וענינים כמו אלה...

60 כזה פטור מקרבן. מסיימת הגמרא: תיובתא – אכן פירכא היא על
 61 דברי רבה, ונדחו דבריו.
 62 הגמרא מביאה אופן שבו הכופר בפקדון ונשבע לשקר פטור: רבי
 63 יוחנן אמר, אדם הכופר בפקדון של חבירו שיש עליו עדים שהוא
 64 של חבירו, ונשבע לשקר, תיב קרבן שבועה, וכפי שדחתה הגמרא
 65 לעיל את דברי רבה הפטור, אבל הכופר בפקדון חבירו שיש עליו
 66 שטר, פטור מקרבן. אמר רב פפא, מאי מעמיה דרבי יוחנן שמחלק
 67 בין עדים לבין שטר, כיון שעדים עבדי דמיתאי – עדים יכולים למות
 68 קודם שיעידו, ונמצא שהועילה כפירתו למקרה שימותו העדים ולא
 69 יעידו, אבל שטר, הא מנח – הרי הוא מונח ביד התובע, ואין כפירתו
 70 של הנתבע מועילה לו כלל, והרי זו כפירת דברים.
 71 דוחה הגמרא: אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא,
 72 שטרך נמי עבדי דמרפס – הרי גם שטר יכול להאבד, ונמצא
 73 שכפירתו תועיל להפטר מהממון, ומדוע הוא פטור מקרבן.
 74 אלא אמר רב הונא בריה דרב יהושע, היינו מעמיה דרבי יוחנן,
 75 משום דהוה שטר שיעבוד קרקעות – שהרי הנושה בחבירו ממון
 76 ויש לו שטר עליו, קרקעות הלזה משועבדות לו, ואף אם מכרם הלזה
 77 לאחרים יכול המלוה לגבותם מהם, ואין מביאין קרבן על כפירת
 78 שיעבוד קרקעות, כיון שאין חיוב שבועה על קרקע, כמו שתדרוש
 79 הגמרא להלן (בב), וממילא אין בה גם חיוב קרבן שבועה.
 80 הגמרא מביאה מחלוקת לגבי קרבן שבועת העדות השייכת לנידון
 81 הקודם: איתמר, משביע עדי קרקע – אדם המשביע עדים שיבואו
 82 להעיד לו עדות על קרקע השייכת לו, ונשבעו לשקר שאינם יודעים
 83 לו עדות, פליגי – נחלקו בדינם רבי יוחנן ורבי אלעזר, האם הם
 84 חייבים קרבן שבועה, חד אמר תיב, וחד אמר פטור, ולא התבאר
 85 מי המחייב ומי הפטור. אומרת הגמרא: תסתיים – יש להוכיח
 86 מסוגיותנו דרבי יוחנן הוא דאמר שפטור, מדאמר רבי יוחנן לגבי
 87 קרבן שבועת הפקדון שהכופר בפקדון שיש עליו עדים תיב, ואילו
 88 הכופר בממון שיש עליו שטר פטור, ובטעמו דרב הונא בריה דרב
 89 יהושע, שביאר שכפירה על ממון שבשטר נחשבת ככפירה בקרקע,
 90 שאינה מחייבת שבועה, ואף לגבי שבועת העדות אין חיוב קרבן אלא
 91 כשנשבעו שאינם יודעים עדות על ממון, ולא כשנשבעו על עדות
 92 קרקע, שהרי שתי שבועות אלו נלמדות בגזירה שוה זו מזו, כמבואר
 93 לעיל (א), מסיימת הגמרא: תסתיים – אכן מוכח מכאן שרבי יוחנן
 94 הוא הפטור את העדים מקרבן שבועה באופן זה, ורבי אלעזר הוא
 95 המחייב.
 96 הגמרא מנסה לתלות את מחלוקתם של רבי יוחנן ורבי אלעזר
 97 במחלוקת תנאים: אמר ליה רבי ירמיה לרבי אבהו, לימא – האם
 98 אפשר לומר ולבאר שרבי יוחנן ורבי אלעזר, בפלוגתא
 99 [במחלוקת] דרבי אליעזר ורבנן קא מפלגי – נחלקו, (דתנן)
 100 [בתנאי], הגזל שדה מחבירו, ושטפה נהר הולקלה הוהפת
 101 שויה, תיב הגזלן להעמיד לו שדה אחרת שוהה כפי שחיתה שדה
 102 זו שוה כשגולה, כיון שקרקע נגזלת וכה בה הגזלן, ותחייב להשיב
 103 את שווי הקרקע בעת הגזילה, דברי רבי אלעזר. והכמים אומרים,
 104 אין קרקע נגזלת ולא חל על הגזלן חיוב השבה של הגזילה, אלא
 105 אומר לו הגזלן לנגול 'הרי שלך לפניך', שהרי מעולם לא יצאה
 106 הקרקע מרשותך ולא התחייבתי בהשבתה. ואמר רבנן, כמאן קמפלגי
 107 – וביארנו במה נחלקו רבי אלעזר והכמים, באופן דרשות הפסוקים
 108 של חיוב 'והשיב את הגזילה' האמור בתורה, רבי אלעזר דריש את
 109 הפסוק באופן של 'רבוי ומיעוטי' – ריבוי ומיעוט, ורבנן דרשי 'כללי
 110 ופרטי' – בכלל ופרט, וכך הן הדרשות, נאמר בפסוקים (ויקרא כב-כד)
 111 נפש פי תתקא ומעלה מעל בה' וכחש בעמיתו בפקדון או בתשומת
 112 יד או בגזל או עשק את עמיתו, או מצא אבדה וכחש בה וגו', והשיב
 113 את הגזלה אשר גזל או את העשק אשר עשק או את הפקדון אשר
 114 הפקד אתו או את האבדה אשר מצא, או מפלג אשר נשבע עליו
 115 לשקר/ רבי אלעזר דריש רבוי ומיעוטי, וכחש בעמיתו ריבה –
 116 זהו ריבוי של כל דבר, בפקדון או בתשומת יד או בגזל או עשק את
 117 עמיתו, או מצא אבדה וכחש בה, שעל כולם נאמר 'והשיב את
 118 הגזלה, מיעוט – זהו מיעוט, שרק על חמשה דברים אלו נאמר חיוב

1 הא קרימא שניה – הרי הכת השניה קיימת ויכולה להעיד, ומכך
 2 שחייבה אותם המשנה מוכח שלא כדברי רבה האומר שאם יש עדים
 3 שיכולים להעיד אין זו כפירת ממון ואין חיוב קרבן שבועה.
 4 דוחה הגמרא: אמר רבינא, הקא במאי עסקינן, בגזל שחיתתה הכת
 5 השניה בשעת כפירת הכת הראשונה קרובין זה לזה בגזלותיהן,
 6 שהיו נשואים לשתי אחיות, ופסולים להעיד יחד, ונמצא שבאותו זמן
 7 רק הכת הראשונה יכלה להעיד, ובכך שכפרה גרמה הפסד לתובע,
 8 ולכן הם חייבים קרבן שבועה. והחידוש במשנה הוא שמדובר אף
 9 באופן שבאותו זמן היו נשחיתתיהן גופסות, ולאחר שנשבעו עדי הכת
 10 הראשונה אכן מתו והוכשרה הכת השניה לעדות, מהו דתימא –
 11 היינו סבורים לומר שכיון שרוב גופסין למיתה, הרי זה כאילו בשעת
 12 כפירת הראשונה יש כאן כת שניה הכשרה לעדות, ואין כפירת
 13 הראשונים גורמת הפסד לתובע, קא משמע לן – השמיעה לנו
 14 המשנה שאמנם רוב גופסין למיתה, אך השתא מיתה תינינהו,
 15 ולא שכיבי – עתה נשחיתתן חיות, ולא מתו עדיין ולכן עדי הכת
 16 השניה נחשבים קרובים ופסולים להעיד, נמצא שכפירת הכת
 17 הראשונה היא כפירת ממון, המחייבת קרבן שבועה.
 18 מביאה הגמרא ראייה נוספת: תא שמע, שנינו בברייתא, בעל הפית
 19 ששען שעת נגב בפקדון – אדם שנמסר לידו פקדון והיה עליו שומר
 20 חנם, ופטר את עצמו מלהשיבו בטענה שהפקדון נגב, ונשבע על כך
 21 לשקר, ואתר כן הודה שהפקדון בידו, וגם באו עדים על כך, אם עד
 22 שלא – קודם שבאו העדים הודה, משלם קרן, ומוסיף חומש, ומביא
 23 אשם, אך הוא פטור מכפל, כדן המודה בקנס. אבל אם משבאו
 24 [אחר שבאו] עדים הודה, משלם תשלומי כפל, שהרי שומר הטוען
 25 טענת גנב דינו כגנב (בבא קטן), ומביא אשם על שבועתו, אך פטור
 26 מחומש. ומבואר במשנה שאף שבשעה שכפר ונשבע היו עדים על
 27 הפקדון, וכפירתו לא פטרה אותו, מכל מקום הוא חייב אשם, ושלא
 28 כדברי רבה האומר שזו 'כפירת דברים' שאינה מחייבת.
 29 דוחה הגמרא: הקא נמי בדרבינא – גם את הברייתא הזו יש לבאר
 30 כמו שתירץ רבינא את הברייתא הקודמת, שבשעה שכפר ונשבע היו
 31 העדים קרובים בנשותיהן, ונמצא שכפירתו הועילה לפטורו מממון
 32 באותה שעה, ולכן חייב אשם על שבועתו.
 33 מוסיפה הגמרא להקשות על דברי רבה: אמר ליה רבינא לרב אשי,
 34 תא שמע, שנינו בברייתא, המודה מנחה – משבועת העדות, שבועת
 35 הפקדון, שחייבין על ודנה מכות, ועל שנגתה אשם ככסף
 36 שקלים, ומדקאמר שלוקה, מפלג דאבא עדים – מוכח שמדובר
 37 באופן שיש עדים על הפקדון, שהרי אין אדם מתחייב מלקות על פי
 38 הודאת עצמו, ואף על פי כן קאמר שעל שנגתה מביא אשם ככסף
 39 שקלים, ומוכח שאף הכופר בפקדון שיש עליו עדים חייב, ושלא
 40 כדברי רבה הפטור.
 41 דוחה הגמרא: אמר להו רב מרדכי, פר מינה דהיהיא – חוץ
 42 מברייתא זו, כלומר, מברייתא זו אין להקשות על דברי רבה, דהאמר
 43 להו רב פהנא לתלמידיו של רבה, אנא תנינא לה וכהי תנינא לה
 44 – אני שנית ברייתא זו, וכך יש לשנותה, אחד ודנה ואחד שנגתה
 45 חייב אשם ככסף שקלים, וכיון שלא הוזכר בברייתא כלל חיוב
 46 מלקות, אין ראייה שמדובר באופן שיש עדים, ולכן חייב קרבן.
 47 מקשה הגמרא עוד על שיטת רבה: תא שמע, ממה ששנינו בברייתא,
 48 שרצתה הברייתא ללמוד דין שבועת הפקדון מדין נזיר טמא, ודחתה,
 49 לא, אם אמרת חומרא זו בגזיר טמא, היינו כיון שהחמירה עליו
 50 התורה בדבר אחר, שגב לוקה, האם תאמר חומרא זו גם בשבועת
 51 הפקדון שאינו לוקה, ויש לברר, הוי דמי, אי באופן דליבא – שאין
 52 עדים על כך שנטמא, אם כן אמאי לוקה, אלא פשיטא שמדובר
 53 באופן דליבא – שיש עדים, ולכן הוא לוקה, ועל אופן זה קתני
 54 'תאמר בשבועת הפקדון שאינו לוקה', והיינו כשיש עדים על כך
 55 שנשבע לשקר, ויש לדייק, מלכא הוא דלא לן – רק לגבי מלקות
 56 אמרו כן, שאינו לוקה, אבל קרבן מיתאי – משמע שהוא מביא,
 57 ומוכח שאף במקום שהיו עדים על כפירתו, ונמצא שלא נפטר מממון
 58 על ידי כפירה זו, אין מחשיבים זאת לכפירת דברים בלבד, אלא
 59 חייב קרבן, ותיובתא דרבה – זו קושיא על דברי רבה, הסובר שבאופן

1 טענו התובע, אַנְכֶּתָּ וּפִתִּיתָּ [א-ו פיתית] אֶת בְּתִי שהיתה נערה
 2 בתולה, ותובעו תשלום קנס של חמשים כסף שחיבתו תורה, וגם דמי
 3 בושת ופגם שהם תשלומי ממון, והוא אומר לא אַנְכֶּתִי וְלֹא
 4 פִּתִּיתִי, אמר לו התובע מִשְׁפִּיעֵךָ אָנִי, ואמר הנתבע אָמֵן, והתברר
 5 שנשבע לשקר, חָיִב אִשָּׁם. רַבִּי שְׁמֵעוֹן פּוֹטֵר, כִּיּוֹן שְׂאִינוּ מִשְׁלָם
 6 קָנָם עַל פִּי הוֹדָאת עֲצָמוֹ, שהרי המודה בקנס פטור מלשלם, ומאחר
 7 ואף אילו היה מודה היה פטור מלשלם קנס, אין כאן כפירת ממון,
 8 ופטור. אָמְרוּ לוֹ חֲכָמִים, אַף עַל פִּי שְׂאִינוּ מִשְׁלָם קָנָם עַל פִּי עֲצָמוֹ,
 9 מכל מקום הרי הוא מִשְׁלָם תְּשׁוּמָה בְּשֵׁת וּפְגָם עַל פִּי עֲצָמוֹ, לפי
 10 שתשלומי ממון הם ולא קנס, ונמצא שיש כאן כפירת ממון, וחייב.
 11 המשנה מביאה דוגמאות נוספות של כפירות ממון או קנס שבועות
 12 הפקדון: טענו התובע 'נִגְבַּתְּ אֶת שׂוֹרְךָ' וחייב אתה לשלם תשלומי
 13 קרן וכפל כדין גנב, והוא אומר, לֹא נִגְבַּתִּי. אמר לו התובע, מִשְׁפִּיעֵךָ
 14 אָנִי שֵׁלָא גִנְבַת, ואמר הנתבע אָמֵן, ולאחר מכן התברר שגנב, חָיִב
 15 אִשָּׁם.
 16 טענו התובע שגנב את שורו, וטבחו או מכרו, והוא חייב מלבד הקרן
 17 והכפל גם תשלומי ארבעה וחמשה, ואמר הנתבע, אמנם אני מודה
 18 שֶׁנִּגְבַּתִּי אֶת שׂוֹרְךָ וְאִנִּי חָיִב תְּשׁוּמָה קָרָן, אֲכַל לֹא טִבַּחְתִּי וְלֹא
 19 מִכַּרְתִּי אוֹתוֹ, ואני פטור מתשלומי ארבעה וחמשה, אמר לו התובע
 20 מִשְׁפִּיעֵךָ אָנִי שֵׁלָא טִבַּחְתָּ וּמְכַרְתָּ, ואמר הנתבע אָמֵן, ולאחר מכן
 21 הודה שטבחו או מכרו, פְּטוֹר מֵאִשָּׁם, כִּיּוֹן שִׁכְפִּירְתוּ הִיתָה רַק
 22 בתשלומי ארבעה וחמשה, שהם קנס.
 23 טענו התובע הַמִּית שׂוֹרְךָ אֶת שׂוֹרְךָ, וחייב אתה לשלם לי דמיו, והוא
 24 – הנתבע אומר, לֹא הַמִּית שׂוֹרִי אֶת שׂוֹרְךָ וְאִנִּי חָיִב לְךָ כְּלוּם, אמר
 25 לו התובע מִשְׁפִּיעֵךָ אָנִי, ואמר הנתבע אָמֵן, ולאחר מכן התברר
 26 שהמית, חָיִב קָרָן, כִּיּוֹן שִׁזְהוּ חַיִּיב מִמּוֹנֵי, שאם היה מודה בו היה
 27 חייב לשלם. אבל אם טענו התובע הַמִּית שׂוֹרְךָ אֶת עֲבָדֶי הַכְּנַעֲנִי,
 28 וחייב אתה לשלם לי קנס של שלשים שקלים הקצובים בתורה (שמות)

29 כא לב), והוא אומר לֹא הַמִּית שׂוֹרִי אֶת עַבְדְּךָ, אמר לו התובע
 30 מִשְׁפִּיעֵךָ אָנִי, ואמר הנתבע אָמֵן, ולאחר מכן התברר שהמית שורו
 31 את העבד, פְּטוֹר מִחַיִּיבוֹי שְׁבֻעַת הַפְּקֻדוֹן, מאחר וכפירתו היתה בחיוב
 32 קנס.
 33 אָמְרוּ לוֹ הַתּוֹבֵעַ, הַכְּלֵתָּ כִּי וְעִשִּׂיתָ כִּי חֲפוּרָה וְחַיִּיב אֶתָּה לְשַׁלֵּם לִי
 34 חֲמִשָּׁה דְּבָרִים, נֹק, צַעַר, רִיפּוּי, שֶׁבֶת וּבוֹשֶׁת, והוא אומר לֹא הַכְּלֵתִי
 35 וְלֹא עִשִּׂיתִי כַּדְּ חֲפוּרָה, אמר לו התובע מִשְׁפִּיעֵךָ אָנִי, ואמר הנתבע
 36 אָמֵן, ולאחר מכן התברר שנשבע לשקר, חָיִיב אִשָּׁם, כִּיּוֹן שִׁכְפַר
 37 בתביעת ממון.
 38 אָמְרוּ לוֹ עֲבָדֵי הַכְּנַעֲנִי לְרַבּוֹ, הַפְּלֵת אֶת שִׁנֵּי, וְסִימִית [א-ו סימית]
 39 אֶת עֵינֵי, והריני יוצא לחירות, והוא – רבו אומר, לֹא הַפְּלֵתִי אֶת
 40 שִׁינְךָ וְלֹא סִימִיתִי אֶת עֵינֶיךָ וְאִינְךָ יוֹצֵא, אמר העבד מִשְׁפִּיעֵךָ אָנִי עַל
 41 כֶּךָ, ואמר רבו אָמֵן, ולאחר מכן התברר שנשבע לשקר, פְּטוֹר
 42 מאשם, לפי שיציאת העבד בשן ועין היא קנס.
 43 מסיימת המשנה: זֶה הַכְּלָל, כָּל הַמְּשַׁלֵּם עַל פִּי הוֹדָאת עֲצָמוֹ, והיינו
 44 בתביעת ממון, שאם היה מודה בה היה חייב לשלם, אם כפר ונשבע
 45 לשקר חָיִיב אִשָּׁם, וְכָל שְׂאִינוּ מִשְׁלָם עַל פִּי הוֹדָאת עֲצָמוֹ, והיינו
 46 בתביעת קנס, שאם אף היה מודה בה לא היה חייב לשלם, פְּטוֹר
 47 מאשם.

גמרא

48 שנינו במשנה: 'חייב על דון השבועה ועל שגגתה עם דון הפקדון'.
 49 הגמרא מבררת האם כשהתרו בו קודם השבועה דינו שונה, או לא:
 50 רַב אֲחָא בַר הוּנָא, וְרַב שְׁמוּאֵל בְּרִיהּ דְּרַבָּה פַּר פַּר חֲנָה, וְרַב יֶצְחָק
 51 בְּרִיהּ דְּרַב יְהוּדָה, תְּנִי שְׁבֻעוֹת כִּי רַבָּה – למדו מסכת שבועות
 52 בבית מדרשו של רבה. פָּנַע בְּהוּ – פגש בהם רב כהנא, אָמַר

1 'וְהַשִּׁיב, 'אוּ מִכָּל אֲשֶׁר יִשְׁבַּע עֲלָיו לְשָׁקֵר, חוֹר וְרִיבָה אֶת כָּל
 2 הַהֲכַחְשׁוֹת, וכיון שהפסוק רִיבָה, וְיִמְעַט, וְרִיבָה, רִיבָה הַכָּל – כך
 3 הוא הלימוד ב'ריבוי ומיעוט וריבוי', שהריבוי בא לרבות את הכל,
 4 וּמֵאִי רִיבָה – מה בא הפסוק שלפנינו לרבות, רִיבָה כָּל מִיּוֹלָ – ריבה
 5 הפסוק כל דבר שנגזל, וּמֵאִי מִיעֵט בכך שפירט חמשה דברים
 6 מסוימים, מִיעֵט שְׁמִירוֹת, שאין גופן ממון, שהרי השימוש שבהם הוא
 7 רק להוכיח מהם שהיתה הלוואה, והגזולם אינו בכלל החיוב של
 8 'והשיב את הגזולה'.
 9 ממשיכה הגמרא לבאר: וְרַבִּנּוּן, החולקים על רבי אליעזר, דְּרָשִׁי
 10 בְּלָלִי וּפְרָטִי, וכך הם דורשים את הפסוק, 'וְכִתְּשׁוּ בְּעֵמִיתוֹ' וְהוּא בְּלָלִי,
 11 הכולל כל דבר, 'בְּפִקְדוֹן אוּ בְּתִשׁוּמַת יָד אוּ בְּגִזְלָה', וְהוּא פְּרָטִי,
 12 שפירטה התורה שרק בדברים אלו יש חיוב השבה, 'אוּ מִכָּל אֲשֶׁר
 13 יִשְׁבַּע עֲלָיו, חוֹר הַפְּסוּק וְכָלֵל אֶת כָּל הַדְּבָרִים, ואופן הדרשה של
 14 'בְּלָלִי וּפְרָטִי וְכָלֵל' הוא שֵׁאִי אֲתָה דִן אֵלָא בְּעֵין הַפְּרָט – אין לומדים
 15 מה'כולל' אלא דברים הדומים ל'פרט', מִזֶּה הַפְּרָט' מְפֹרֵשׁ בַּפְּסוּק
 16 שהוא דְּבַר הַמְּטַלְטֵל וְנוֹפֵא מִמוֹן, וְנֵאמַר בְּהֵם חַיִּיב הַשְּׁבָה, כִּי אַף
 17 כָּל דְּבַר הַמְּטַלְטֵל וְנוֹפֵא מִמוֹן יֵשׁ עַל הַגִּזְלָן חַיִּיב הַשְּׁבָה, יֵצְאוּ מִכָּלֵל
 18 זֶה קְרָקְעוֹת, שְׂאִין מִטְּלָטֵל – שאי אפשר לטלטלם, וכן יֵצְאוּ עֲבָדִים
 19 כְּנַעֲנִיִּים, שְׁהוּקְשׁוּ לְקְרָקְעוֹת, וכן יֵצְאוּ שְׁמִירוֹת, שְׂאֵף עַל פִּי שְׁחָן
 20 מִטְּלָטֵלִין, אִין גּוֹפֵן מִמוֹן, ועל שלשה דברים אלו אין חיוב השבה.
 21 מסיים רבי ירמיה את דבריו: ולפי זה יש לומר דְּמֵאֵן דְּמִתְחַיִּיב קָרָן
 22 שבועה על קרקעות, סוֹבֵר כְּרִבִּי אֲלֵיעֹזֵר, שבפרשת גזילה לא
 23 התמעטו קרקעות, וכשם שיש בהן חיוב 'והשיב' כך יש בהן גם חיוב
 24 קָרָן שבועה, שהרי שני חייבים אלו נאמרו באותה פרשה, וּמֵאֵן
 25 דְּפִטְרִי מִקְרָבֵן שְׁבֻעָה סוֹבֵר כְּרִבִּנּוּן, שמיעטו קרקעות מחיוב 'והשיב',
 26 והוא הדין שמיעטום מחיוב 'קָרָן שבועה'.
 27 דוחה הגמרא: אָמַר לִיָּה רַבִּי אַבְהוּ, לֹא – אין הכרח לומר שנחלקו

28 בזה, כי אמנם מֵאֵן דְּמִתְחַיִּיב קָרָן שבועה בקרקע בודאי סוֹבֵר כְּרִבִּי
 29 אֲלֵיעֹזֵר, שקרקע אינה ממועטת בפרשה זו, ואינו יכול לסבור
 30 כחכמים הממעטים קרקעות בפרשה זו, ומכל מקום מֵאֵן דְּפִטְרִי אִינוּ
 31 חייב לסבור דווקא כחכמים, אלא אָמַר לָךְ, בְּהָא – בנידון זה, של
 32 קָרָן שבועה, אֲפִילוּ רַבִּי אֲלֵיעֹזֵר מוֹדָה שאין חייבים בו על שבועת
 33 קרקע, כִּיּוֹן דְּרַחֲמֵנָא אָמַר לגבי חיוב חומש ואשם 'אוּ מִכָּל אֲשֶׁר
 34 יִשְׁבַּע עֲלָיו לְשָׁקֵר, ויש לדרוש שחייבים אלו נאמרו 'מִכָּלֵל' – על חלק
 35 מכל הדברים המנויים לעיל, וְלֹא עַל הַכָּל, ומיעטה בזה התורה אף
 36 קרקעות מקרבן שבועה, הגם שאינם ממועטים מחיוב 'והשיב'.
 37 הגמרא מביאה ראיה לדברי רבי יוחנן, שקרקע ממועטת מחיוב קָרָן
 38 שבועה: אָמַר רַב פִּיפָא מְשַׁמֵּיה דְּרַבָּא, מִתְּנִיתִין נְמִי דִּיקָא – אף
 39 ממשנתינו (א) מדוייק שאין חיוב קָרָן שבועה על קרקע, דְּקִתְּנִי,
 40 אמר לו התובע 'נִגְבַּתְּ אֶת שׂוֹרְךָ' והוא אומר, לֹא נִגְבַּתִּי, אמר לו
 41 התובע מִשְׁפִּיעֵךָ אָנִי, ואמר הנתבע אָמֵן, חָיִיב. וְאִילוּ אוֹפֵן
 42 שהתובע אומר 'נִגְבַּתְּ אֶת עֲבָדֶי' לֹא קִתְּנִי במשנה, אף שבהמשך
 43 הביאה המשנה דוגמא של עבד, לגבי 'המית שורך את שורי, המית
 44 שורך את עבדי, וּמֵאִי מְעַמָּא שלגבי גניבה לא נקטה המשנה אוֹפֵן
 45 של גניבת עבד, לֹא – האם אין זה מְשׁוּם דְּעֲבָד אֵיתְּקַשׁ לְקְרָקְעוֹת,
 46 וְאִין מִכֵּיאִין קְרָבֵן עַל כְּפִירַת שְׁעִבּוֹד קְרָקְעוֹת, וּמוֹכַח כְּדַבְרֵי רַבִּי
 47 יוֹחָנָן, שקרקעות ממועטות מחיוב קָרָן שבועה.
 48 דוחה הגמרא: אָמַר רַב פִּיפָא מְשַׁמֵּיה דְּרַבָּא, אֵימָא סִיפָא – אמור
 49 ובאר את הסיפא של משנתנו, בה נאמר כך, 'זֶה הַכְּלָל, כָּל הַמְּשַׁלֵּם
 50 עַל פִּי עֲצָמוֹ חָיִב, וְשְׂאִינוּ מִשְׁלָם עַל פִּי עֲצָמוֹ פְּטוֹר, ויש לברר,
 51 'זֶה הַכְּלָל' לְאִתּוּי מֵאִי – מה באה המשנה לרבות בזה, לֹא לְאִתּוּי
 52 – האם אין כוונתה לרבות את האופן של 'נִגְבַּתְּ אֶת עֲבָדֶי' שאינו
 53 מפורש במשנה, ואף הוא כולל בכלל של 'המשלם על פי עצמו'
 54 שחייב.